

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษา การมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัย นำเสนอสรุปผลการวิจัยตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้ แต่ละหัวข้อ มีรายละเอียดสรุปได้ตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

1.2 เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 และขนาดสถานศึกษาต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน

1.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

2. สมมติฐานการวิจัย

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 และขนาดสถานศึกษา ต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 179 แห่ง รวม 1,932 คน ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 1,197 คน จำแนกเป็น บุคลากรภายใน จำนวน 266 คน และบุคลากรภายนอก จำนวน 931 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 735 คน จำแนกเป็น บุคลากรภายใน จำนวน 98 คน และบุคลากรภายนอก จำนวน 637 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 325 คน เทียบสัดส่วน ตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดสถานศึกษา และอำเภอที่เป็นที่ตั้งสถานศึกษา โดยกำหนดให้มีในทุกอำเภอ แล้วสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับสลาก

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) 2 รายการ ได้แก่ สถานภาพและขนาดสถานศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 สอบถามระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 และตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open - end)

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จัดทำหนังสืออนุญาตให้จัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัย นำส่งด้วยตนเอง พร้อมแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 325 ชุด จากนั้น ประมาณ 15 วัน ผู้วิจัย ประสานโดยตรงกับสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่าง เพื่อติดต่อขอรับแบบสอบถามเพื่อการวิจัยกลับคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามเพื่อการวิจัยคืน และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ สามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ทั้ง 3 ตอน ได้แก่ แบบสอบถามตอนที่ 1 นำข้อมูลจากแบบสำรวจรายการ วิเคราะห์ห่าร้อยละ (Percentage) แบบสอบถามตอนที่ 2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ห่าค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้าน และทดสอบสมมติฐาน โดยห่าค่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 และขนาดสถานศึกษาต่อระดับการมีส่วนร่วม บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยทดสอบห่า F - test (Two - way ANOVA) ทั้งโดยรวม และรายด้าน และแบบสอบถามตอนที่ 3 นำข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด มาสังเคราะห์ จัดกลุ่มความสำคัญ และแจ่งแจ่งความถี่

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และห่า F - test (Two - way ANOVA)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 325 คน เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา พบว่า มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตอบแบบสอบถามที่เป็นบุคลากรภายใน จำนวน 61 คน (ร้อยละ 18.72) จำแนกเป็น บุคลากรภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก 45 คน (ร้อยละ 13.80) และบุคลากรภายในสถานศึกษาขนาดใหญ่ 16 คน (ร้อยละ 4.92) เป็นบุคลากรภายนอก จำนวน 264 คน (ร้อยละ 81.28) จำแนกเป็น บุคลากรภายนอกสถานศึกษาขนาดเล็ก 157 คน (ร้อยละ 48.30) และบุคลากรภายนอกสถานศึกษาขนาดใหญ่ 107 คน (ร้อยละ 32.92)

4.2 ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวม และจำแนกตามสถานภาพ สรุปได้ดังนี้ คือ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และปานกลาง 5 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ด้านการปรับปรุง พัฒนา และด้านการสรุปผล ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพ พบว่า

บุคลากรภายใน มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และปานกลาง 4 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการวางแผนใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ด้านการปรับปรุง พัฒนา และด้านการสรุปผล ตามลำดับ

บุคลากรภายนอก มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านการวางแผนใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ด้านการปรับปรุง พัฒนา และด้านการสรุปผล ตามลำดับ

4.3 ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกขนาดสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ คือ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และปานกลาง 5 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำหลักสูตร

ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ด้านการปรับปรุง พัฒนา และด้านการสรุปผล ตามลำดับ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และปานกลาง 5 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ด้านการปรับปรุงพัฒนา และด้านการสรุปผล ตามลำดับ

4.4 ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ คือ

บุคลากรภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และปานกลาง 4 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ด้านการปรับปรุง พัฒนา ด้านการสรุปผล และด้านการเตรียมความพร้อม ตามลำดับ

บุคลากรภายในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และปานกลาง 4 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ด้านการปรับปรุง พัฒนา และด้านการสรุปผล ตามลำดับ

บุคลากรภายนอกสถานศึกษาขนาดเล็ก มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ด้านการปรับปรุง พัฒนา ด้านการสรุปผล และด้านการเตรียมความพร้อม ตามลำดับ

บุคลากรภายนอกสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และปานกลาง 5 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ด้านการปรับปรุง พัฒนา ด้านการสรุปผล และด้านการเตรียมความพร้อม ตามลำดับ

4.5 ผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษา

ต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 และขนาดสถานศึกษา ต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้าน

4.6 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังนี้ คือ

4.6.1 ด้านการเตรียมความพร้อม ควรจัดประชุมชี้แจงแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จัดระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ระดมทรัพยากรและการลงทุนจากท้องถิ่นและทุกภาคส่วนมาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพอย่างกว้างขวาง

4.6.2 ด้านการจัดทำหลักสูตร ควรศึกษา วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษา เพื่อนำ ไปใช้เป็นข้อสนเทศในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง กำหนด โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สสำรวจความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น มาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อย่างเป็นทางการ เปิด โอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้ง เปิด โอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

4.6.3 ด้านการวางแผนใช้หลักสูตร ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนการจัดการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมวางแผนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4.6.4 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ควรนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างหลากหลาย

4.6.5 ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตร ควรรายงานการประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

4.6.6 ด้านการสรุปผล ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และสรุปผลการใช้หลักสูตร ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการบริหารจัดการหลักสูตร แล้วร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไข รายงานผลการบริหารจัดการหลักสูตรให้ชุมชนได้รับทราบ และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสรุปผลการใช้หลักสูตร

4.6.7 ด้านการปรับปรุง พัฒนา ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง มีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม รายงานปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาแก่คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนทราบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัย พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ และควรนำมาอภิปรายผลดังนี้ คือ

5.1 จากผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวม

อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของเริงยศ แก้วไพฑูรย์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการ โรงเรียน ต่อการบริหารงาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ และพบว่า ระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการ โรงเรียน ที่มีต่อการบริหารงานใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของศาสตราจารย์ ชินโน (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตนิเทศที่ 4 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยทำการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่ง จัดระบบการบริหารองค์กร โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ และยกฐานะสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานทุกแห่งให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล ส่งผลทำให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดระบบการบริหารงานในรูปแบบขององค์กรบุคคลอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยองค์กรบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดของการบริหารสถานศึกษาแบบเน้นการมีส่วนร่วมดังกล่าว ก็คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกด้าน รวมทั้งในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบกับ มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นหลักการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน และมีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเอง และสามารถจัดการศึกษาในชุมชนได้ นอกจากนี้ ช่วงต้นปีการศึกษา 2549 ที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้จัดให้มีการประชุม สัมมนา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ และแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น โดยเป็นองค์กรบุคคลที่มีหน้าที่กำกับ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชนนั้นๆ แต่เนื่องจาก ปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ยัง ไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นเท่าที่ควร เช่น การคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางคน

ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ และขาดความรู้ประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาบางคนไม่ให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้ง สถานศึกษาบางแห่งมีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาน้อยครั้งมาก จึงส่งผลทำให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

5.2 จากผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิวัฒน์ ผาวันดี (2546 : 78) ที่ศึกษา พบว่า ทิศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อภารกิจการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีการดำเนินงานสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า ปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาทุกด้านอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีหน้าที่ต้องทำความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยต้องร่วมกันศึกษา วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำมาพิจารณา กำหนดแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และนอกจากนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนมีบทบาทหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ให้ข้อเสนอแนะ ให้ความเห็นชอบรวมทั้ง การอนุมัติให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษาด้วย จากเหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรในด้านนี้สูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ

5.3 จากผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผล อยู่ในระดับปานกลาง และเป็นด้านที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาค่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการสรุปผลการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มาจากบุคลากรภายนอก อาจไม่มีเวลาสำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวของสถานศึกษา เพราะต้องประกอบอาชีพ หรือบางคนมีความคิดเห็นว่า

การสรุปผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษานั้น เป็นหน้าที่ของบุคลากรภายในเท่านั้นตนเองไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในส่วนนี้ และสถานศึกษาได้กำหนดคณะบุคคลที่รับผิดชอบด้านการสรุปผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน แต่คณะบุคคลดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านนี้ต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ

5.4 จากผลการศึกษา พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 และขนาดสถานศึกษา ต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ แต่สอดคล้องกับผลการศึกษาของมยุรศ โศตรชฌฎ (2549 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงาน ต่อการบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แต่ไม่สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของประครอง มิทะลา (บทคัดย่อ : 2549) ที่ศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษา และสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ต่อระดับการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน 6 ด้าน และไม่สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของประณมพร เพ็ชร โปรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษา พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่ง ต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยกำลังทำการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้จัดให้มีการประชุม สัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเสริมสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษามากขึ้นในทุกๆ ด้าน จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษา และบุคลากรภายนอกสถานศึกษา หรือไม่ว่าเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก หรือสถานศึกษาขนาดใหญ่ ต่างมีความคิดเห็นหรือทัศนคติต่อการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา รวมทั้งการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและไม่แตกต่างกันมาก

ดังนั้น สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และขนาดสถานศึกษานั้น จึงไม่มีอิทธิพลร่วมระหว่างกัน ต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า ถ้าหากจะพิจารณาจำแนกเฉพาะในด้านสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา และบุคลากรภายนอกสถานศึกษา จะพบว่า บุคลากรทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้าน โดยกลุ่มบุคลากรภายใน จะมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สูงกว่ากลุ่มบุคลากรภายนอก ทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้านเช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า บุคลากรภายใน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา กับผู้แทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยตรงต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษารวมทั้ง บุคคลกลุ่มนี้ ต้องปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับประสิทธิภาพของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น จึงมีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สูงกว่ากลุ่มบุคลากรภายนอก นอกจากนี้ เหตุผลอีกประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากบุคลากรภายนอกบางคน ยังไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมประชุม เพื่อการวางแผน กำหนดนโยบาย และอื่นๆ จึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ และบางคนไม่มีเวลาเข้าร่วมประชุม หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพียงพอ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2548 ข : 8)

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านการสรุปผล และด้านการปรับปรุง พัฒนา เป็นด้านที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ ดังนี้

6.1.1 สถานศึกษาทุกแห่ง ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากบุคคลภายนอก ได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมในทุกด้าน รวมทั้ง การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

6.1.2 สถานศึกษาควรนำปัญหา อุปสรรคที่พบจากการสรุปผลการบริหารจัดการ หลักสูตรของสถานศึกษา มาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างต่อเนื่อง

6.1.3 สถานศึกษาทุกแห่ง ควรสรุปและรายงานผลการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เป็นระยะ อย่างสม่ำเสมอ

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองคาย เขต 1 และเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เช่น วุฒិการศึกษา อายุ เพศ และหรือ ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นต้น

6.2.2 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ